

Programsensorrappport, Bachelorprogrammet, Institutt for Administrasjon og organisasjonsvitenskap, Universitetet i Bergen, 2018

Jarle Trondal, Programsensor

Bakgrunnsinformasjon

Rapporten dekker Bachelorprogrammet ved Institutt for Administrasjon og Organisasjonsvitenskap (Admorg), 2018. Samtlige emner inngår i evalueringen selv om rapporten ikke diskuterer enkeltemner spesifikt. Fokus er snarere programsammenheng. Rapporten bygger på et møter med instituttledelsen, det vil si instituttleder og undervisningsleder. I tillegg hadde programsensor uavhengige møter med henholdsvis kursansvarlige på emnenivå samt tre representanter for studentene. I hovedsak benyttes informasjon som ble gitt gjennom en todagers samling 6.-7. desember, 2018.

På oppdrag fra Admorg legges følgende bestilling til grunn for programsensuren:

- 1) Revisjonsarbeidet: Instituttet ønsker innspill på reformvalgene de står foran på Bachelorprogrammet 2019 og fremover. I så måte fremstår denne rapporten mer som en diskusjon om fremtiden enn fortiden. Instituttets fokus har lenge vært på forskningen som læringsarena, og hatt mindre praksisorientering. Instituttet ønsker å beholde forskningsfokuset, men ønsker justeringer.
- 2) Samordning mellom emner, både horisontalt og vertikalt: Vertikalt omfatter dette suksessiv/kumulativ sammenheng mellom kurs over nivå; horisontalt omfatter dette samordning mellom kurs på samme nivå. I tillegg omfattes forholdet mellom bolkundervisning vs. parallellundervisning gjennom semesteret.
- 3) Metodeundervisning: Instituttet ønsker å styrke metodeundervisningen, noe som vil innebære økt skolering i dette. Et sentralt spørsmål er hvordan metodeundervisningen tenkes organisert. Dokumenter diskuterer modeller for dette.
- 4) Skalering av emnene: Dette omfatter blant annet overgangen fra 15 ECTS til 10 ECTS på emnenivå, samt spørsmål knyttet til undervisningsbelastning og bacheloroppgavens omfang.

Denne bestillingen legges til grunn for kommentarene og diskusjonen nedenfor. Det foreligger ikke noe formelt målsettingsdokument som kommentarene og diskusjonen holdes opp mot.

Revisjonsarbeidet

Reform av Bachelorprogrammet er noe instituttene ønsker å gjøre og ikke som en følge av eksternt press fra universitetet eller internt som følge av ressursmangel. Instituttet opplever ikke ressursmangel. Det foreligger imidlertid enkelte utfordringer i det nåværende programmet, og dette danner utgangspunkt for ønsket om reform. Instituttet har iverksatt reform av Masterprogrammet som følge av tidligere programevalueringer. Dette kan danne grunnlag for fremtidig reform av bachelorprogrammet. Dette reiser særlig en diskusjon om behovet for økt indre faglig sammenheng i programmet.

Gjennomstrømning er utfordrende, og synes å være omtrent gjennomsnittlig i forhold til fakultetet som helhet. Ny statlige finansieringsmodell innebærer at tildeling av resurser blir mer basert på at studentene gjennomfører program. Mer av pengene blir derfor knyttet til programnivået. Dette kan medføre at instituttet i fremtiden fristes til å ta opp for mange studenter på programmet. En annen utfordringer er at det rapporteres om for svakt fremmøte på forelesningene, noe som gir dårlig ressursbruk for instituttet samt risiko i forhold til programgjennomføring. Det rapporteres om delvis tomme undervisningslokaler, noe som gir grunnlag for et behov for endret struktur i programmet. Instituttet rapporterer også om frafall av studenter fra oppmelding til deltakelse. Det er ofte 2/3 frafall over tid i forhold til de som har meldt seg opp på 200-nivået. Samme problem rapporteres fra 100-nivå, men det finnes ikke tall på frafall fra oppmelding til deltakelse. Denne statistikken kan lages ved å rapportere oppmøte på første, andre og siste forelesning. Frafallet skal også registreres ved å kople 200-kurs opp mot bacheloroppgaven.

Instituttet har hatt strukturdiskusjon på 200-nivå basert på underliggende diskusjoner blant emneansvarlige samt enkeltevalueringer av emner. En sentralt diskusjon har vært om programmet i for tidlig fase tvinger studentene til å velge retning og at de tidlig mister faglig bredde. Instituttet beskriver at de ønsker å møte dette ved endring av kursplassering i semester: Forslaget som ble presentert er å tømme første semester høst for 200-kurs og

legge disse til våren. I tillegg ønsker instituttet å redusere Bacheloroppgaven til 10 ECTS, samt å splitte kursene 209 og 210 og etablere disse som fire valgemner. Da får studentene doblet antall valgmuligheter samt at instituttet får økt den faglige bredden i programmet på 200-nivå. Dette innebærer samtidig at studentene kan velge både organisasjonsteoretisk kurs og statsvitenskapelige kurs på 200-nivå. Programsensor noterer at forslaget vil bidra til økt faglig bredde.

En utfordring som instituttet også presenterer er hvordan forskningsgruppene skal involveres i undervisningen. Instituttet beskriver at forskningsgruppene bør finne økt eierforhold til bachelorkurs. Forslaget om å splitte kursene 209 og 210 i fire emner øker tilgangen på kurs sammenlignet med tidligere, og forslaget passer særlig to av forskergruppene. Dette kan antas å øke faglig interesse for disse kursene i forskningsgruppene.

Samordning mellom emner

Studentene rapporterer et "Bachelorsymptom": Det er lav kullfølelse og studentenes tilhørigheten til både instituttet og kurs er svak. Dette antas å kunne medføre frafall. Studentene oppgir at det første kurset de tar - 100-kurset - har gjort tiltak for å få studentene til å bli bedre kjent: Ekskursjon, seminarer, gruppeoppgaver, osv. Disse tiltakene oppleves å gi effekt på dette kurset, og således å anbefale. Endel studenter er eksterne, fra andre institutter. Dette bidrar til lavere kullfølelse og samhold. I noen kurs kommer over halvparten av studentene fra andre institutter. Dette reduserer også kullfølelsen. Problemet oppgis å være størst i høstsemesteret. Vår-semesteret oppgis å være bedre, med større andel admorg-studenter.

Et kurs som gis på engelsk (107) oppleves å være bedre i så måte: Studentene oppleves å være bedre faglige - de er mer aktive, kommer mer på forelesning, og får bedre karakterer. Noe av årsaken kan være høyere inntakskvalitet på disse studentene.

Særlige utfordringer på 100-nivå

Endel emner har fått utvikle seg selvstendig over tid, med lokale kursløsninger som ikke henger i hop med øvrige kurs. Emnene koordineres ikke over tid med hensyn til pensum,

osv. Emner kan derfor overlappe, samt at man kan få fagområder som ikke dekkes av noen kurs. Emneansvarlige rapporterer høy kursautonomi. Emner oppfattes som små private "bedrifter" og at instituttet har kultur på at det skal være slik. Utfordring er delvis kultur, delvis historie, og delvis kapasitet. Det spriker også faglig innenfor enkeltemner siden det kan være flere som foreleser på samme kurs. På mer overordnet nivå har Bachelorprogrammet ingen arena for faglig samordning. Emneansvarlige forslår at det bør etableres nivå-baserte arenaer for samordning. Kursansvarlige rapporterer et ønske om å se 100-porteføljen i sammenheng fordi det er et behov for å se 100-nivået som helhet. Dette gir i neste runde utfordringer på 200-nivå: Når kursene 209 og 210 splittes i fire kurs øker samtidig sannsynligheten for at sammenheng mellom kursene blir lavere og at programkoherens svekkes.

På 200-nivå rapporteres også samordningsutfordringer

Pensumendringer oppleves vanskelig å gjennomføre pga. høyt individuelt eierskap til kursene. Det har ikke eksistert noe felles fora hvor emneansvarlige samordner. I tillegg rapporteres en særlig utfordring med hensyn til suksessiv faglig koordinering når man har få adm.org-studenter på 200-kurs. Effekten er at kursholdere må gjenta faglige poenger i noen grad. Dette rapporteres likevel ikke som et problem fra studentene. Studentene opplever lite overlapp mellom 100-kursene. Programsensor registrerer likevel at både 100- og 200-nivået kan koordineres seg bedre innbyrdes, samt over nivå. Emneansvarlige opplever at det er rom for større programkoordinering. De har likevel ikke diskutert dette. Initiativ til kurskoordinering gjøres ad-hoc mellom kursholdere og ikke via undervisningsleder. Programsensor noterer at Bachelorprogrammet har svakt utbyggede prosedyrer og arenaer for faglig koordinering.

Bachelorprogrammet har en varig spenning mellom statsvitenskap og organisasjonsteori. De ansatte beskriver at statsvitenskapen har blitt noe nedprioritert i pensum over tid. Kursene i 104 og 107 oppleves å ligge litt løst koplet til øvrige 100-kurs med lite innslag av koordinering. Det har likevel ikke vært særlig debatt på instituttet om dette faglige skillet. Arven fra en statsvitenskapelig organisasjonsfaglig tilnærming har derfor lidd. Bachelorprogrammet har derfor blitt fragmentert, med potensielle spenninger mellom kurs

og kursholdere. Forslaget som trekkes frem er mer fokus på organisasjonsteoretisk basert statsvitenskap.

I forlengelsen av dette har Johan P. Olsen beskrevet "The Bergen approach", med direkte henvisning til Admorg. Dette perspektivet omfatter studiet av offentlige organisasjoner og offentlig politikk. Instituttet rapporterer at de ikke har diskutert hva dette perspektivet innebærer, og "hansken" fra Olsen har i liten grad blitt drøftet. Instituttets stab har ikke hatt diskusjon om hva slags statsvitenskap dette er. Det gis noe om dette i enkelte kurs, blant annet 100-kurset, men spørsmålet har ikke vært løftet opp til instituttets plenum. Det er også usikkert om dette tas videre i andre kurs. Hvordan organiserer man et stat, kontra generiske organisasjoner? Ulike kurs vektlegger ulikt her. Instituttet påpeker at en delvis ny generasjon ansatte kan gjøre det lettere å ta opp diskusjonen igjen, men øker samtidig potensialet for faglig fragmentering siden få av disse kjenner instituttets faglige historie. Det kan derfor være et behov for gjennomgang av kjernen i "Bergen approach" internt i staben. Et forslag er at dette i første omgang kan få gjenklang i de nye "state-of-the-art"-kursene på masternivå, og at denne tanken gjennomsyrrer bachelorprogrammet i etterkant. Programsensor noterer at dette spørsmålet bør være en felles instituttdebatt, og ikke bare på programnivå.

Samordning av vurderingsformer ble kort tatt opp: Tanken er variasjon i vurderingsformer mellom kurs, blant annet ut i fra hvor krevende kursene er. Noen kurs har to eksamener, mens andre kurs har en. Dette er svakt koordinert. Programsensor noterer at instituttet kan foreta en samlet diskusjon av evalueringsformene på programnivå.

Studentenes erfaring med hensyn til samordning er at de opplever økende vanskelighetsgrad fra 100-emner til 200-emner. Studentene opplever også mindre fragmentering mellom fag enn det emneansvarlige rapporterer, til tross for høy kursautonomi. Studentene rapporterer noe overlapp, men synes samtidig at dette er bra. Studentene rapporterer også at pensumoverlapp mellom kurs som bra. Gjentakelser beskrives som bra fordi det øker læringen.

På ett punkt beskriver studentene samordningsproblemer: Studentene beskriver to hovedretninger på Bachelorprogrammet: Organisasjonsteori på den ene siden og statsvitenskapelig på den andre. De beskriver et markert skille mellom disse to områdene, og at de kan slite med å se sammenhengene. Når kursene fokuserer på private organisasjoner i organisasjonsteorien, kan utfordringen bli for studentene å kople denne innsikten mot det statsvitenskapelig studiet av offentlig politikk. Programsensor noterer at instituttet bør se på faglig sammenhengen mellom disse to områdene.

Metodeundervisning

På tilsvarende måte som på Masterprogrammet, satser Instituttet på økt metodekomponent i Bachelorprogrammet. Instituttet beskriver et stort behov for nytt metodekurs på 200-nivå. Per i dag har ikke studentene eget metodekurs på 200-nivå, men et felleskurs (15 ECTS) på 100 nivå. Manglende ytterligere kursing i metode gir per i dag en utfordring på masternivå hvor studentene har for lite metodekunnskap. Diskusjonen mellom instituttet og programsensor gikk primært på hvordan dette skal organiseres, og hvilke effekter det kan ha for eksisterende kurs. To hovedmodeller ble presentert: Enten å gi et nytt metodekurs eller å legge inn metodeundervisning med analysekomponent integrert i substanskursene på 200-nivå (dvs. i de 4 nye emnene som etableres ved oppsplittingen av 209 og 210). Styrken ved en såkalt "integrert modell" er at studentene ser praksis anvendelse av metoden. Ulempen kan være metodisk standardisering og dybde. Metodekomponenten kan også lide i forhold til substans. Fordelen ved en "spesialisert modell" med eget nytt metodekurs er økt dybde og fokus på metoden, men ulempen kan da være at studentene ikke får integrert metodekunnskap i faget for øvrig. Dette kan bli et problem når studentene skal anvende metodekunnskap i bachelor- og masteroppgaver. Valget mellom disse modellene kan også utfordre valgmuligheter/fleksibilitet i programmet for øvrig. Dersom et nytt kurs etableres som obligatorisk kurs, kan dette utfordre tanken om valgfrihet til kurs. De emneansvarlige hadde ingen sterke oppfatninger knyttet til disse to modellene for økt metodeskolering av bachelorstudentene.

Denne diskusjonen henger sammen med andre utfordringer knyttet til 200-nivå endringer: Det rapporteres fra instituttet å ikke være studentgrunnlag for 209 og 210. 250 skal også gjøres til 10 poengs emner. Bacheloroppgaven endres. Dette vil gjøre det lettere for

studentene å gå mellom instituttene. Likevel vil endring av bacheloroppgaven, med redusert normering, gi økt behov for metodekursing. Dette har konsekvenser for vurdering av "integrert" eller "spesialisert" modell for metodekurset. Denne diskusjonen har horisontale konsekvenser for øvrige kurs, særlig på 200-nivå, og bør derfor tas blant samtlige emneansvarlige.

Studentenes erfaring med hensyn til metodeundervisning er at dette bør være valgfag på 200-nivå. Mange studenter synes at metoden på 100-nivå var krevende. Det rapporteres om bratt læringskurve i løpet av et kort høstsemester, og mange innleveringer. Studentene ønsker imidlertid mer metode på 200-nivå, særlig med hensyn til bacheloroppgaven. I så måte ønsker studentene en "integrert løsning" av metodeundervisning i substanskurs. Studentene mener at metoden på denne måten blir relevantgjort og mindre skremmende. Studentene foreslår også at disse kursene kan kjøres som blokkundervisning med egen metodedel.

Skalering av emnene

2/3 av studentene på Masterprogrammet kommer fra eget Bachelorprogram. I tillegg kommer noen studenter fra Sampol's bachelorprogram. Programsensor noterer derfor tett kopling mellom bachelor- og masterprogrammet på Admorg med hensyn til studentovergang. Antall studenter på bachelorprogrammet er omlag 300 til enhver tid.

Bachelorprogrammet tenker å skalere emner fra 15 til 10 ECTS. Dagens opplegg er i grov trekk tre store komponenter: En bacheloroppgaven (15 ECTS), samt enten A209 (governance, profesjon, offentlig politikk) eller A210 (organisasjonsteori). Alle ansatte får per i dag 5 timer i uttelling per time uansett størrelse på kurs, om kurset gis på engelsk eller norsk, om man kjører kurset første gang eller ei, osv. Dette genererer kostnader. Instituttet ønsker å skalere ned kursene og ressursbruken, i tillegg til emnereorganiseringene nevnt ovenfor.

Et spørsmål er hva det vil innebære å gå fra 15 ECTS til 10 ECTS: Hvor trange blir tidsrammene per kurs. Skal studentene skrive både bacheloroppgave og skrive flere essays parallelt i hvert kurs? Dette vil gi mer press på studentene og potensielt økt overlapp.

Kombinasjonen av økt press og valgekurs har til nå ført til noen tomme lokaler på forelesninger. Programsensor noterer et behov for at instituttet foretar en gjennomgang av hvilke implikasjoner nedskaleringen medfører for enkeltkurs, bacheloroppgaven, og programmet som helhet.

En utfordring på 200-nivå er hvordan man skal få plass til en bacheloroppgave innenfor 10 ECTS og samtidig opprettholde kvalitet og omfang. Selve kravspesifikasjonen/omfang gjenstår. Instituttet trenger følgeevaluering, noe programsensor vil bidra til. Her skal det noteres hvilke valg som treffes underveis, og hvilke dilemmaer ulike valg medfører. I tillegg ønsker instituttet å lære fra andre læresteder. Både Sampol og Institutt for Statsvitenskap ved UiO har en bacheloroppgave på 10 ECTS. Utfordringen for instituttet er reell faglig nedskalering av bacheloroppgaven. Utfordringen blir derfor hvordan å sikre reell reduksjon av oppgaven. Spørsmålet på aggregert nivå blir at studentenes læring i bachelorprogrammet som helhet skal bli like godt eller bedre. Programsensor noterer derfor at de ulike reformtiltakene bør sees i sammenheng.

Det gis også seminartilbud, for eksempel i 101 og 104. I følge studentene får kurs som gir seminarer hvor studentene får gode tilbakemeldinger, også bedre evalueringer. Det er gjerne masterstudenter som leder disse. Alle 100-kurs har dette, men hvor noen er obligatoriske mens andre er valgfrie. Det er likevel mindre valgfrihet første semester, men mer etterhvert. 100-kurset har obligatoriske seminarer. Kursene 100, 101 og 104 har obligatorisk innlevering av oppgave i seminarene. Studentene påpeker at dette tiltaket medfører økt deltakelse i seminarene siden det presser studentene til deltakelse.

Studentenes erfaringer er at instituttet gir godt tilbud av seminarundervisning. Seminarene oppleves som nyttige for å få konkretisert forelesningene. Likevel rapporterer studentene at det er lite diskusjon i seminarene. Studentene foreslår at det hadde hjulpet å ha de samme seminargruppene over flere år: Dette ville redusere en rapportert seminar-fryktkultur hvor man opplever å dumme seg ut. En effekt av dette er at det blir mer "forelesning" av masterstudenten: De burde drive mer positiv forsterkning, i følge studentene. Seminaret i metode rapporteres å være noe bedre: Oppgaverelatert kurs gjorde en forskjell. Studentene rapporterer også at det kan være nyttig med flere obligatoriske oppgaver. De rapporterer

stort ønske om innleveringer i seminarene. Da jobber man bedre og lærer bedre. Arbeidstrykket kan økes. Studentene opplever å ikke ha det tøft på bachelorprogrammet. Metodekurset avviker imidlertid positivt.

Oppsummering

Oppsummert noterer programsensor seg følgende utfordringer:

- Det er behov for økt indre faglig sammenheng i programmet og herunder å etablere faste rutiner og fora for faglig koordinering på programnivå. Dette gjelder både mellom den statsvitenskapelige og den organisasjonsfaglige delen av programmet, samt med hensyn til faglig overlapp.
- Det er behov for å rette tiltak mot frafall av studenter, blant annet gjennom å øke kullfølelse og deltakelse i kurs og seminarer.
- Programsensor noterer at instituttet kan foreta en samlet diskusjon av evalueringsformene på programnivå.
- Metodeundervisningen står foran et valg mellom integrert og spesialisert løsning. Studentene rapporterer ønske om en integrert løsning. Diskusjonen om dette bør tas bredt på instituttet.
- Med hensyn til skalering av kurs noterer programsensor at de ulike reformtiltakene bør sees i sammenheng, og at hensynet til reell reduksjon bør diskuteres opp imot hensynet for samlet økning av studentenes læring på programnivå.

Programsensers rapport 2019, Bachelorprogrammet i politisk økonomi

Jo Thori Lind
Februar 2020

I årets rapport ble jeg oppfordret til å ta for meg tre temaer:

- 1) Hvordan har revisjonen av avslutningsemnet ECON225 fungert?
- 2) Søkningen til programmet har gått kraftig ned. Samtidig har andelen som møter til studiestart gått opp. Hva kan forklare disse mønstrene?
- 3) Hva mener studentene er viktigste styrkene og svakhetene ved dagens program?

For å svare på disse spørsmålene har jeg fått tilsendt en god del materiale om det reviderte ECON225. Videre er diverse tall om søkning, antall studenter mv tilgjengelig fra DBH. Tall om tilfredshet er tilgjengelig fra Studiebarometeret.

For å komplettere disse kildene har jeg dessuten hatt samtaler med en del av studentene på programmet. Jeg fikk foreslått noen personer å ta kontakt med gjennom Fagutvalget. Disse representerer alle tre kullene og begge kjønn. Siden personene er foreslått av Fagutvalget er det selvsagt en viss frykt for at det kan være overrepresentasjon av personer som tar studiene seriøst og er mye til stedet på universitetet, mens jeg ikke like stor grad har fått kontakt med de som er mest utsatt for å falle fra. Jeg tror allikevel samtalene har gitt verdifulle innsikter.

Jeg vil ta for meg de tre problemstillingene fra det mest generelle til det mer spesifikke, altså i omvendt rekkefølge.

I. Styrker og svakheter ved programmet

Et av de sentrale spørsmålene jeg stilte studentene jeg snakket med var hva de så på som sterke og svake sider ved programmet. Mitt inntrykk var at samtlige hadde et positivt inntrykk av programmet og i sum var fornøyd med det. Den positive faktoren som ble trukket sterkest fram var programmets bredde. Dette kom til uttrykk på ulike måter. Noen snakket om det tverrfaglige, at programmet får fram flere perspektiver ved problemstillingen enn man vil få fram ved rene disiplinære programmer. De trekker også fram at problemstillingene som belyses er dagsaktuelle og bør være viktig kunnskap i flere typer yrker. Til tross for at de aller fleste trekker fram bredden som et klart positivt trekk må det også nevnes at flere mener at programmet til tross for å være tverrfaglig i navnet i realiteten er et samfunnsøkonomiprogram med et tillegg. Men dette kan også være en indikator på at studentene føler de får en faglig trygghet og tyngde som samfunnsøkonomer som klart er et positivt utfall.

Studentene er mindre samstemte når det kommer til negative sider ved studiet. En faktor flere tok opp var at studentene på programmet er en liten gruppe i kursene sammen med samfunnsøkonomi og administrasjon og organisasjonsvitenskap. Det gjør noen ganger at studentene på programmet opplever å bli oversett. Det kan for eksempel være temaer foreleser forventer at alle kan siden det har vært gjennomgått for studenter på de større løpene men ikke de som følger det mindre løpet i politisk økonomi. Så vidt jeg forstår bunner mye av dette i at en del forelesere ikke har tilstrekkelig kjennskap til den særegne oppbygningen av programmet så det ikke faller naturlig å ta hensyn til denne gruppa. Det blir også trukket fram at når det er kurs hvor politisk økonomi-studentene er alene fungerer dette fint.

Et litt relatert poeng som trekkes fram er tegn på svak kommunikasjon mellom lærerkreftene fra de to instituttene. Noen hadde ønsket at de i større grad hadde henvist til hverandres forelesninger og materiale. Dette er sannsynligvis et ganske utbredt ønske for studenter på tverrfaglige program, men en av ønskene det er vanskelig å oppfylle. Det er heller ikke opplagt at man bør oppfylle slike krav. En av tingene man skal lære på et tverrfaglig program er sette sammen stoff fra flere fag selv. Selv om dette selvsagt ikke alltid er enkelt kan det være mye god læring i å måtte jobbe med det.

Selv om programmet får ros for relevans er det også noen som nevner at pensum kunne vært mer oppdatert og at en del dagsaktuelle saker ikke blir berørt. På et program som dette bør det være en målsetning å i stor grad trekke på aktuelt stoff. Samtidig vil særlig pensum ha en viss treghet – noen må skrive det og det tar litt tid å få det inn på pensum. Men hvis forelesere kan trekke på aktuelt stoff utover pensum i stor grad vil det være positivt.

Det er også noen kommentarer på programmets struktur. I nåværende oppbygning er det mange kurs i samfunnsøkonomi det første året, mens kursene i administrasjon og organisasjon er konsentrert i andre år. Det blir trukket fram at det kunne vært mer effektivt å ha noe mer blanding, dvs. både økonomi- og administrasjonskurs i begge årene. Det ble også nevnt at når de kommer tilbake til økonomikurs i det tredje året var det tungt siden det var et år siden de hadde sett økonomi-stoff. En tolkning er at kunnskapen er ganske ferskvare etter bare et års undervisning så den forsvinner fort fra bevisstheten.

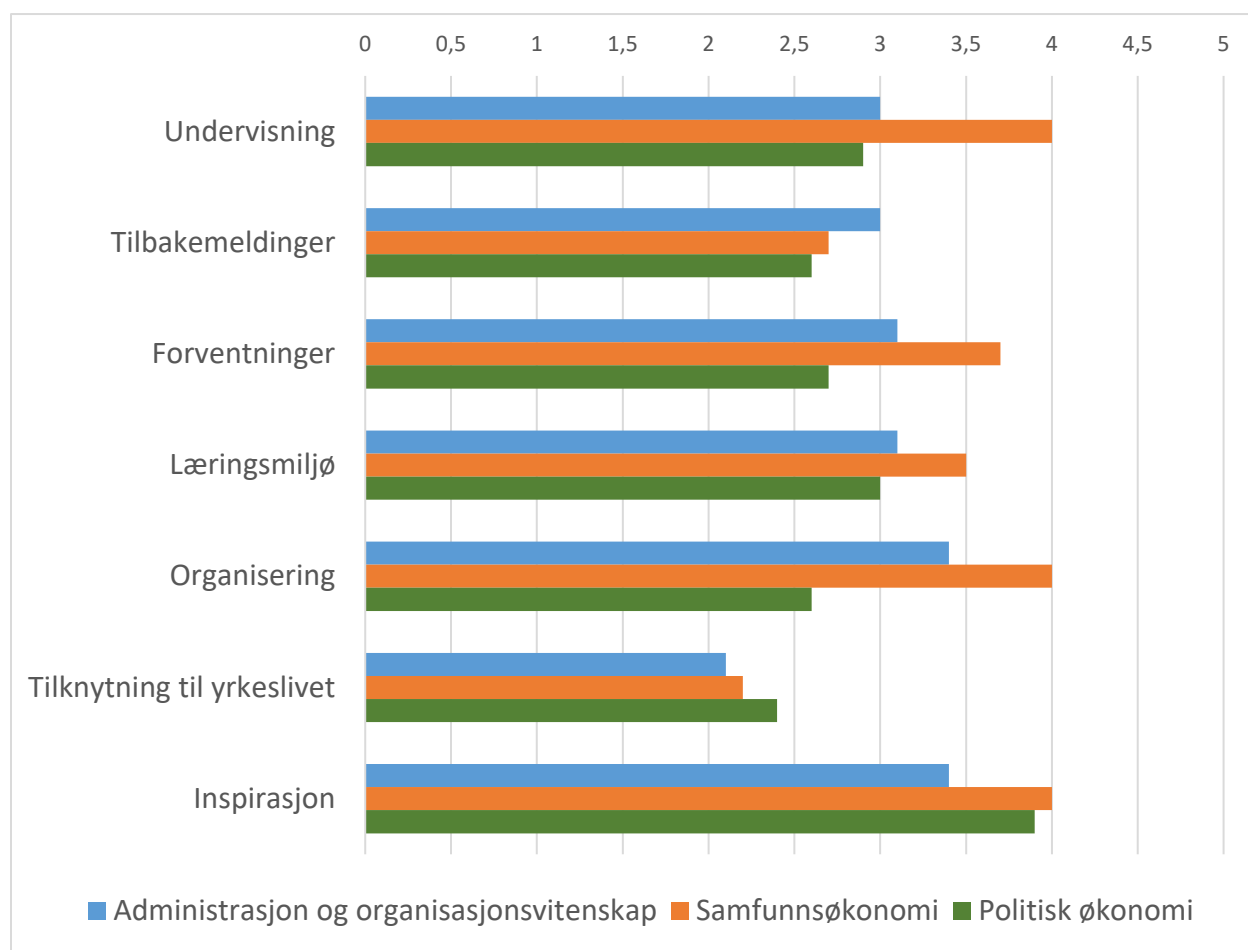
Noen av studentene tok også opp at kombinasjonen samfunnsøkonomi og administrasjonsvitenskap ikke var den mest spennende kombinasjonen. Alle jeg snakket med var fornøyd med samfunnsøkonomi, men enkelte hadde sett at det var samarbeid med andre fag. Særlig sammenliknende politikk er attraktivt, men juss og psykologi ble også trukket fram.

Mer teknisk ble det også nevnt at en litt rigid struktur på timeplanen gjorde det vanskelig å sette sammen et optimalt studieløp for å forberede seg til masterstudier. Særlig ble det trukket fram at det var vanskelig å lagge opp et løp for å følge ECON243 - Videregående matematikk og optimering som er anbefalt for de som skal inn på masterprogrammet i samfunnsøkonomi.

En del av det samme bildet blir bekreftet hvis vi ser på data fra Studiebarometeret 2019. Hovedtallene er vist i Figur 1, mens Tabell 2 og Figur 5 i appendikset viser detaljerte svar. Her sammenlikner jeg respondentene på programmet i Politisk Økonomi med respondenter fra programmene i Administrasjon og organisasjonsvitenskap og Samfunnsøkonomi siden disse gir et relevant sammenlikningsgrunnlag. Merk at antallet respondenter fra Politisk økonomi er såpass lavt at man ikke bør trekke alt for sterke konklusjoner fra tallene. Fra Figur 1 ser vi at de tre programmene får forholdsvis like tilbakemeldinger, men Politisk økonomi gjør det dårligst av de tre. Særlig gir studentene dårlig tilbakemelding på

organiseringen av programmet. Særlig er studentene kritiske til tilgang på og kvalitet av informasjon om studieprogrammet.

Samfunnsøkonomi skårer godt på tilfredshet med undervisning og forventninger fra underviserne. Dessverre ser ikke dette ut til å forplante seg til programmet i Politisk økonomi, som her i stor grad følger nivået på Administrasjon og organisasjonsvitenskap, også når vi ser på de enkelte delspørsmålene. På den positive siden er programmet det av de tre som skårer best på tilknytning til arbeidslivet, som resonnerer godt med at flere av studentene jeg snakket med syntes programmet hadde god relevans. Innen temaet læringsmiljø, hvor programmet i sum gjør det middels, kan man i de detaljerte tallene se at studentene er svært fornøyde med det sosiale miljøet og det faglige miljøet blant studentene, men er mer kritiske til infrastruktur som lokaler, undervisningsutstyr og bibliotekstjenester.

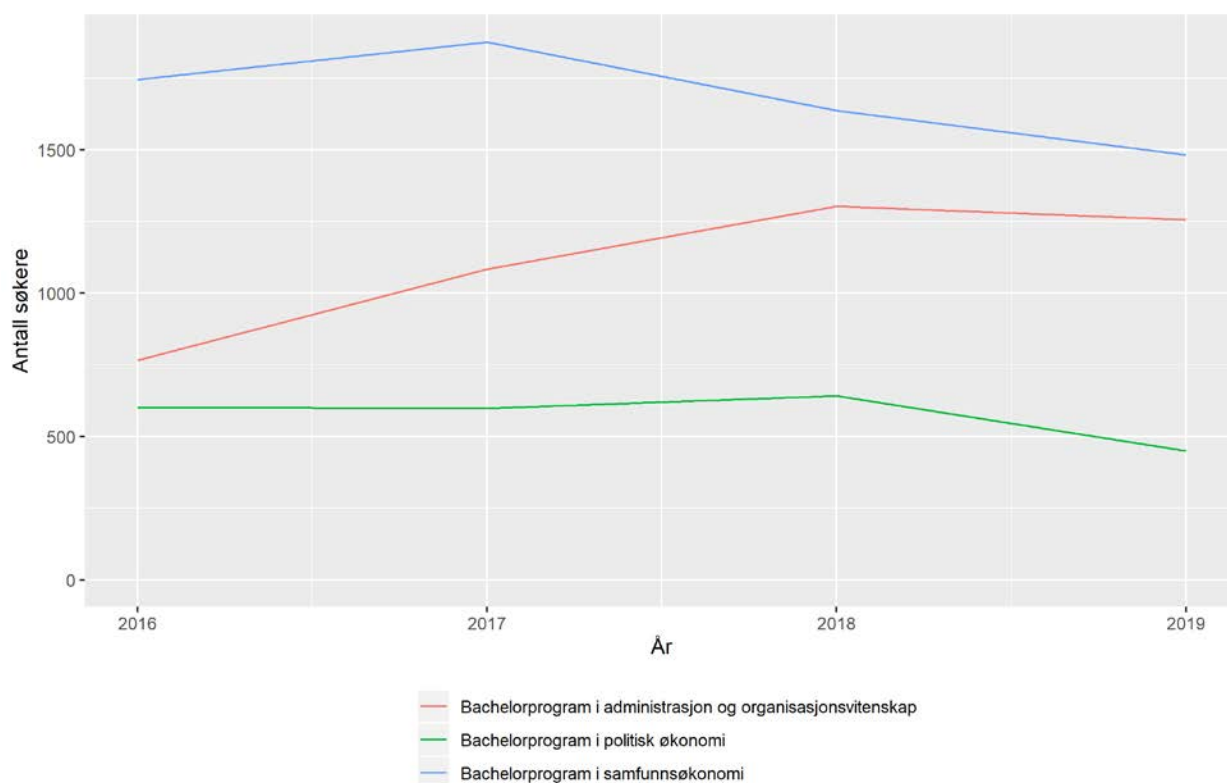

Figur 1. Resultater fra Studiebarometeret 2019

Sammenlikning av besvarelser over tid blir spekulativt siden det er så få respondenter på programmet i politisk økonomi. I 2018 finnes det ikke tall, men det er noen sammenliknbare tall for 2017. Generelt ligger resultatene ganske likt i de to periodene. Det ene feltet hvor det er litt utvikling er i retning av en mer kritisk holdning til organiseringen av programmet hvor det er et ganske klart fall. Dette kan bero både på en forverring av situasjonen og økt oppmerksomhet om dette fra studentenes side.

2. Rekruttering til programmet

For å analysere rekruttering er det nyttig å se litt på tall fra DBH vedrørende søkning til programmet. Se Tabell 3 i appendikset for detaljerte tall. I Figur 2 er totalt antall søkere til programmet de fire siste årene vist. For å ha noe å sammenlikne tallene med har jeg også tatt med tilsvarende tall for bachelorprogrammene i Administrasjon og organisasjonsvitenskap og Samfunnsøkonomi. Begge de to disiplinære programmene har hatt større absolutte tall. Mens søkningen til Administrasjon og organisasjonsvitenskap har hatt litt økende tendens over tid har søkningen til Samfunnsøkonomi gått litt ned. Lenge lå søkningen til programmet i Politisk økonomi rimelig konstant på rundt 600 søkere. Men i 2019 er det et forholdsvis markant dropp til 450 søkere. Dette hoppet er såpass stort at det neppe kan skyldes tilfeldige fluktuasjoner i studentmassen.¹

Figur 2. Søkere til programmene

Et annet relevant spørsmål er selvsagt hva slags søkere programmet får. En indikator kan vi få ved å se på karakterkravet for inntak. Tabell 1 nedenfor viser poenggrensen for førsteopptaket for bachelorprogrammet i politisk økonomi og de to sammenlikningsprogrammene. Her ser vi at kravet for opptak har gått ganske kraftig opp i 2019. Dette kan bety at selv om antall søkere har gått ned har kvaliteten på søkerne, målt gjennom videregående karakterer, gått opp. En mulig tolkning av dette er at en del av fallet i søkere er at mindre kvalifiserte søkere i mindre grad søker seg til programmet. Hvis

¹ Ser vi på andelen av søkere til samfunnsvitenskap som går til programmet i politisk økonomi har proporsjonen gått ned fra $1843/37804=4,9\%$ i perioden 2016-18 til $450/14152=3,2\%$ i 2019. En formell test kan forkaste at proporsjonen er uendret med svært høy grad av signifikans ($p < 10^{-15}$).

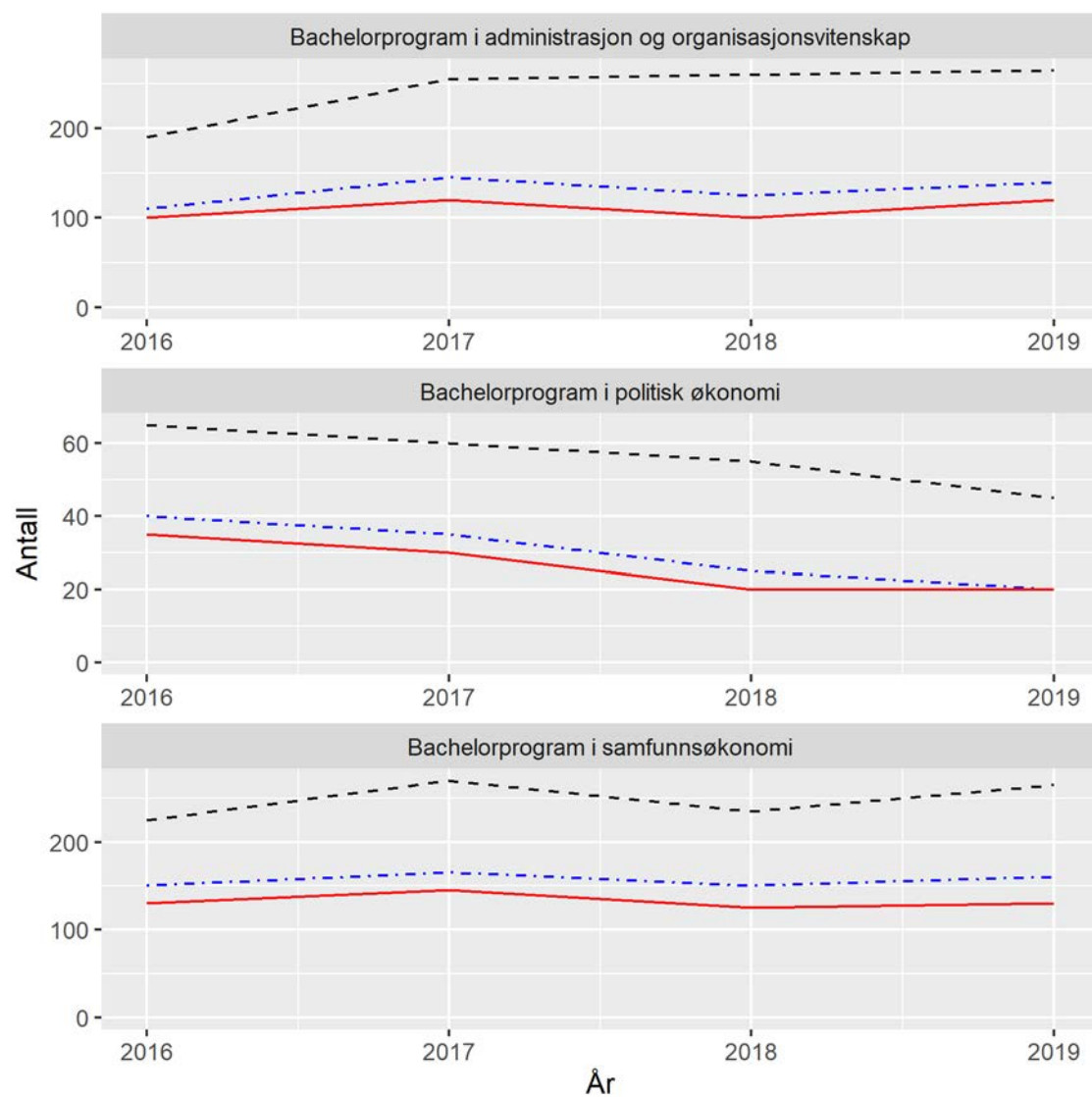
dette stemmer er fallet langt mindre dramatisk enn mann i utgangspunktet kunne frykte. Det må riktig nok også legges til at opptaksrammen på programmet ser ut til å ha blitt redusert noe (jfr. Figur 3). Dette vil også trekke i retning av å øke inntakskravene. Men det virker usannsynlig at effekten skal være såpass stor som den vi ser her.

Tabell 1. Karaktergrense for inntak til de tre programmene

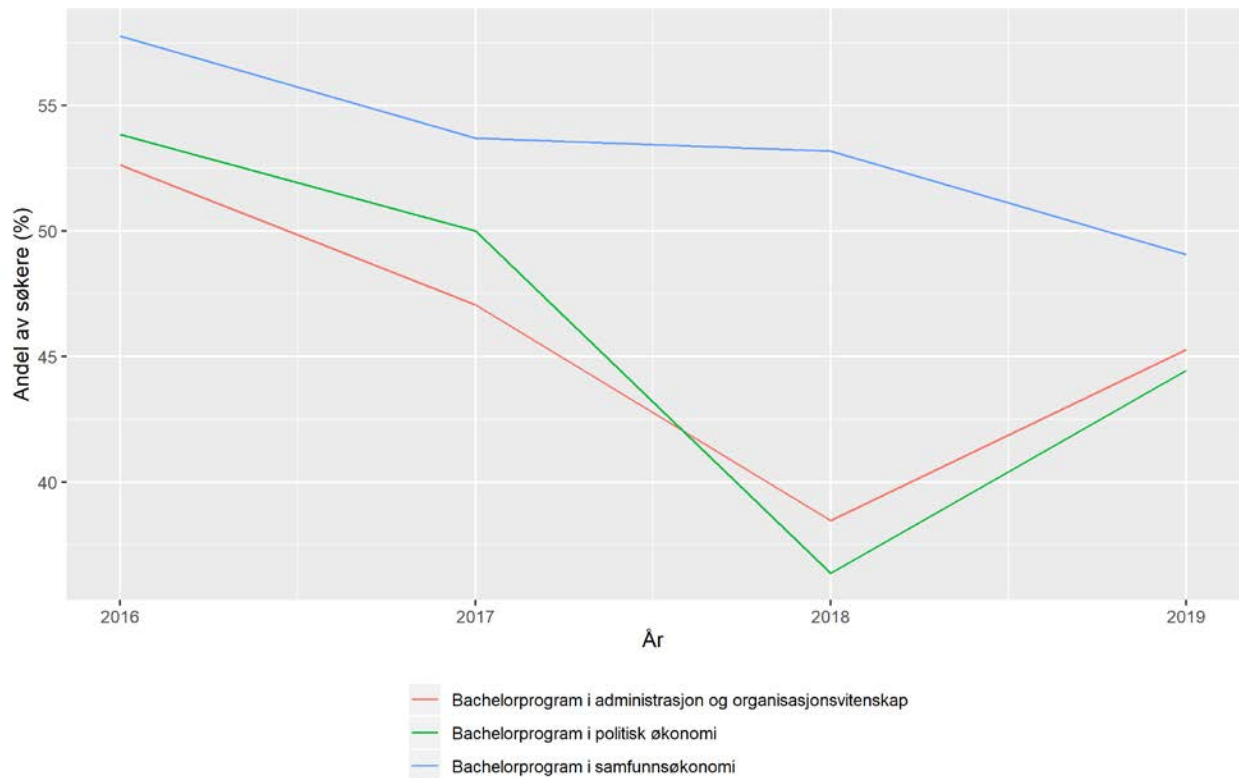
Studieprogramnavn	2016	2017	2018	2019
Bachelorprogram i administrasjon og organisasjonsvitenskap	40,45	39,49	38,64	38,28
Bachelorprogram i politisk økonomi	40,73	40,84	41,26	43,57
Bachelorprogram i samfunnsøkonomi	41,17	40,7	42,05	42,65

En mulig årsak til både nedgangen i søkertall og økningen i karakterene er et nytt krav om MATTE4, det vil si enten en karakter på minst 4 i førsteklasse matematikk eller noe fordypning (S1, S2, R1 eller R2). Dette kravet kan være vanskelig å oppnå for enkelte søkere som vurderer programmet i politisk økonomi. En av studentene jeg snakket med under arbeidet som kom inn før dette kravet ble innført nevnte at programmet var en måte å komme seg inn på samfunnsøkonomi for de som ikke oppfylte kravet om bakgrunn i matte. Det er derfor nærliggende å tro at en del studenter som tidligere ville ha søkt seg til programmet ikke lenger er kvalifisert til å søke.

Figur 3 viser hvor mange personer som fikk tilbud, takket ja og faktisk møtte til studiestart. Programmet i politisk økonomi har hatt noen nedgang i antall tilbudte plaser og et fall i antall som takker ja som er ganske proporsjonalt. Men mens en del som takket ja ikke møtte til studiestart tidligere har denne differansen gått ned til null ved opptaket 2019. Figur 4 viser andelen av de som taker ja om møtet til studiestart. Siden denne forskjellen har hatt et såpass konsistent fall fra år til år fram til 2018 er det mye som tyder på at noe må ha endret seg. Som nevnt over er en mulig forklaring nye opptakskrav og bedre karakterer på studentene som kom inn.

Figur 3. Personer om fikk tilbud (stiplet sort), som takket ja (blandet blå) og som møtte til studiestart (rød)

Figur 4. Prosentandel av søkerne med tilbud som møtte til studiestart

3. Emnet ECON225

Programmet i politisk økonomi har to emner spesielt satt sammen for programmet, innføringsemnet POLECON100 og avslutningsemnet POLECON250. Videre skal de følge kurset ECON225 Politisk økonomi – økonomiske perspektiver i 6. semester. Selv om dette er klassifisert som et samfunnsøkonomi-emne er det klart at dette dekker mye av stoffet man forventer at kandidater i politisk økonomi skal beherske. Jeg er blitt bedt om å se spesielt på dette emnet. I arbeidet har jeg sett på pensum og forelesningsplan fra 2016, 2019 og 2020.

Kurset baserer seg på Helland og Sørensen's lærebok. For et bachelorkurs er dette et godt valg. Boka er lite teknisk og dekker mange relevante felt. To svakheter ved boka er at den er forholdsvis gammel og begynner å bli utdatert og at den ikke er spesielt god på empiri. Problemet med en litt gammel bok er det lite å gjøre med. Det er så vidt jeg vet den eneste boka på norsk på feltet. I den internasjonale fagboklitteraturen kunne bøker som Person og Tabellini's «Political economics» eller Mullers «Public Choice» vært relevante. Men særlig den første er for krevende for et bachelorkurs, og begge bøkene er minst like utdaterte. Jeg tror derfor valget av bok er godt.

For å styrke pensum er det lagt til en ganske lang rekke med artikler. De fleste av disse er nye og oppdaterte og gir et godt bilde av en del utvikling på feltet siden HS sin lærebok ble skrevet. De legger også mer vekt på varianter av empiriske tilnærminger enn læreboka.

Sammenlikner vi kurset i 2016 og i år, hvor en del av boka er tatt ut og/eller tonet ned og mer vekt er lagt på artikkelstoff, vil jeg si at kurset er klart forbedret. Noen temaer er fjernet, særlig mot politisk makroøkonomi. Dette kan det sikkert være delte meninger om, men jeg tror det tar kurset nærmere forskningsfronten og kan hjelpe å integrere det bedre i bachelorprogrammet i politisk økonomi hvor det så vidt jeg forstår ikke er stor vekt på makroøkonomi ellers.

Hadde studentene hatt en innføring i økonometri før de tok kurset kunne det vært lagt til noen mer formelle empiriske studier. Men særlig siden kurset skal passe inn i bachelorgraden i politisk økonomi hvor det vil vær krevende å få inn et økonometrikurs før 6. semester, vil i praksis dette ikke være mulig å gjennomføre.

4. Anbefalinger

Så vidt jeg forstår er det sannsynlig at bachelorprogrammet i politisk økonomi som det er i dag vil bli nedlagt når dagens søkere er ferdige. Det er derfor ikke veldig fruktbart å diskutere rekruttering til dagens variant av programmet eller hvordan dagens program i sin helhet kan endres. Jeg vil derfor fokusere anbefalinger i to retninger, i) hvordan forbedre programmet så de studentene som allerede er på det får et best mulig studieutbytte og færrest mulig faller fra og ii) hvordan eventuelle tilsvarende tverrfaglige programmer kan legges opp i framtiden for å ha høyest mulig sannsynlighet for å bli suksessfulle.

Fra mine samtaler med dagens studenter var det er klar entusiasme for programmet. Studentene synes tematikken er relevant og liker den tverrfaglige tilnærmingen for å få en bredere basis. Den moderate størrelsen på programmet er også sannsynligvis en kilde til godt samhold som kan forklare at mange opplever at det er godt sosialt miljø på programmet. Dette tilsier at det bør kunne være rom for denne typen programmer, og at det absolutt bør være rom for å forsøke å utvikle etterkommere hvis dagens program skulle bli nedlagt.

Tverrfaglige programmer er ikke enkle. Det blir lett så studentene føler at programmet spriker og forelesere fra ulike retninger ikke kjenner til hverandres stoff. Det er også en fare for at studentene ikke blir tatt helt seriøst. De tar noen emner i hvert fag men går ikke i dybden og blir derfor ikke like gode som de som spesialiserer seg. Dette gjør jobben med å holde slike programmer sammen krevende. Også på programmet i politisk økonomi tyder det på at en del studenter følte på disse problemstillingene. Det er litt kritikk på forelesere på enkelte fag som overser dem og mange opplever at det er vanskelig å orientere seg.

Det er ikke mulig å komme med enkle løsninger på dette. God kommunikasjon med studentene er et mulig virkemiddel. God kommunikasjon mellom forelesere, særlig på tvers av institutter er også et mulig virkemiddel. Hvis alle involverte lærere kjenner programmet og dets styrker og svakheter kan det være lettere å forholde seg til studentene på en god måte. Det er nok i alle fall nødvendig å ha ildsjeler på alle involverte institutt som kan gjøre en innsats for å sørge for at sine kolleger har en god tilnærming til programmet og dets studenter.

En problemstilling for eventuelle framtidige programmer med en betydelig del samfunnsøkonomi er spørsmål om forkunnskapskrav i matematikk. Brukbare mattekunnskaper er for de aller fleste vesentlig for å føle seg komfortabel med samfunnsøkonomien formalistiske språk. Samtidig finnes det en del

potensielle studenter som har gjort det dårlig i matte fordi de aldri så noe behov for å lære seg det, og det er flere søte historier om de som har snudd helt rundt og skjønt at matte var nyttig når det kom til stykket. Jeg tror denne gruppa er liten i forhold til antall studenter som vil komme til å slite med matematikkdelen av samfunnsøkonomien hvis de har for dårlig bakgrunn, så jeg tror det er godt grunnlag for å opprettholde dagens krav. Mye tyder også på at det primært har redusert søkertallene og ikke tallet på møtte studenter eller kvaliteten på de som blir tatt opp.

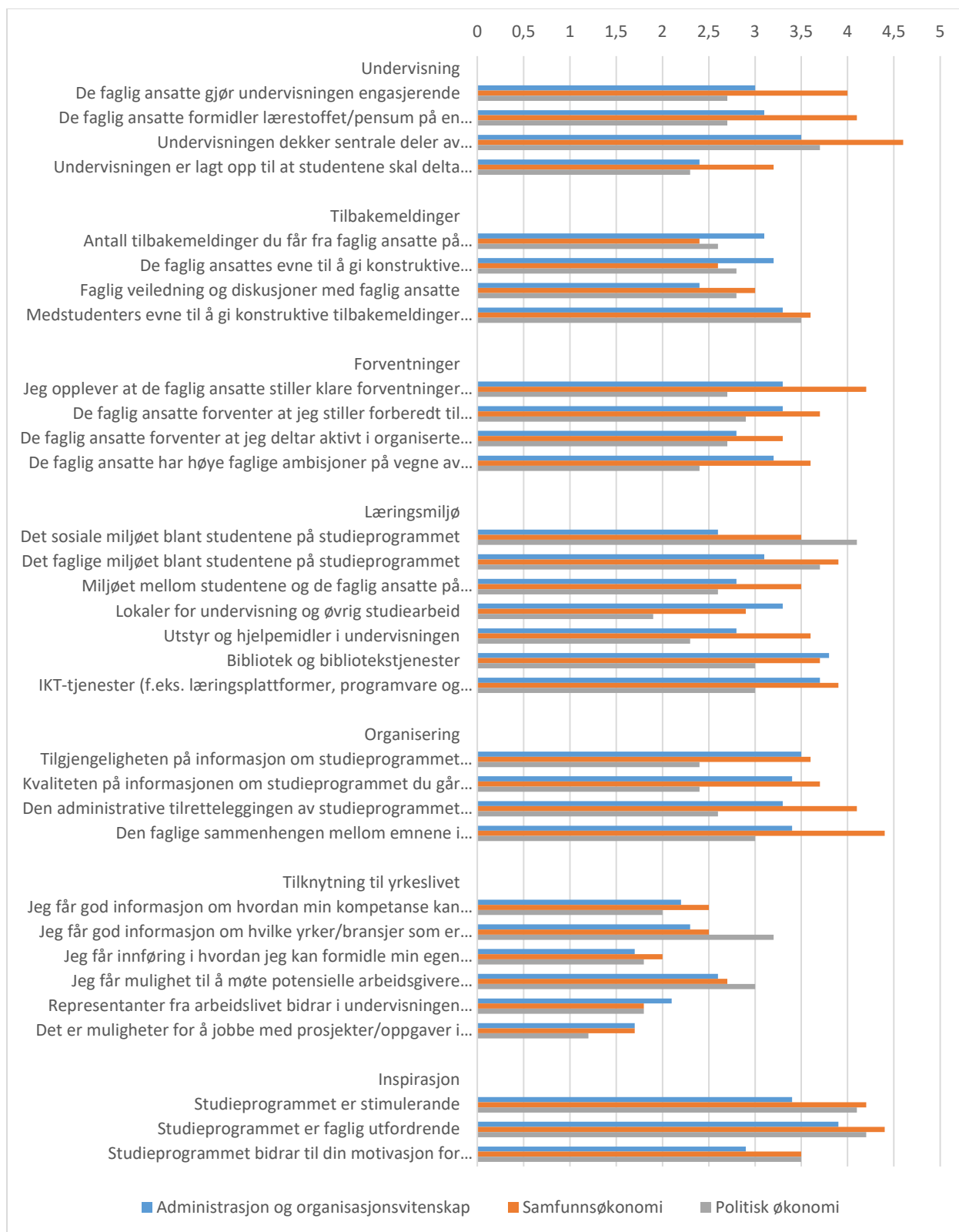
Kurset 225 har blitt forbedret en del fra fjorårets variant og betraktelig siden 2016-utgaven. Fra mitt ståsted ser dette ut som et god sammensatt kurs hvor jeg ikke har noen klare forslag til forbedring.

Appendiks Detaljert tallmateriale

Tabell 2. Detaljerte resultater fra Studiebarometeret

	Administrasjon og organisasjonsvitenskap	Samfunnsøkonomi	Politisk økonomi
Undervisning	3.0	4.0	2.9
De faglig ansatte gjør undervisningen engasjerende	3.0	4.0	2.7
De faglig ansatte formidler lærestoffet/pensum på en forståelig måte	3.1	4.1	2.7
Undervisningen dekker sentrale deler av lærestoffet/pensum godt	3.5	4.6	3.7
Undervisningen er lagt opp til at studentene skal delta aktivt	2.4	3.2	2.3
Tilbakemeldinger	3.0	2.7	2.6
Antall tilbakemeldinger du får fra faglig ansatte på arbeidet ditt	3.1	2.4	2.6
De faglig ansattes evne til å gi konstruktive tilbakemeldinger på arbeidet ditt	3.2	2.6	2.8
Faglig veiledning og diskusjoner med faglig ansatte	2.4	3.0	2.8
Medstudenters evne til å gi konstruktive tilbakemeldinger på arbeidet ditt	3.3	3.6	3.5
Forventninger	3.1	3.7	2.7
Jeg opplever at de faglig ansatte stiller klare forventninger til meg som student	3.3	4.2	2.7
De faglig ansatte forventer at jeg stiller forberedt til organiserte læringsaktiviteter	3.3	3.7	2.9
De faglig ansatte forventer at jeg deltar aktivt i organiserte læringsaktiviteter	2.8	3.3	2.7
De faglig ansatte har høye faglige ambisjoner på vegne av meg som student	3.2	3.6	2.4
Læringsmiljø	3.1	3.5	3.0
Det sosiale miljøet blant studentene på studieprogrammet	2.6	3.5	4.1
Det faglige miljøet blant studentene på studieprogrammet	3.1	3.9	3.7
Miljøet mellom studentene og de faglig ansatte på studieprogrammet	2.8	3.5	2.6
Lokaler for undervisning og øvrig studiearbeid	3.3	2.9	1.9

Utstyr og hjelpemidler i undervisningen	2.8	3.6	2.3
Bibliotek og bibliotekstjenester	3.8	3.7	3.0
IKT-tjenester (f.eks. læringsplattformer, programvare og PC-tilgang)	3.7	3.9	3.0
Organisering	3.4	4.0	2.6
Tilgjengeligheten på informasjon om studieprogrammet du går på	3.5	3.6	2.4
Kvaliteten på informasjonen om studieprogrammet du går på	3.4	3.7	2.4
Den administrative tilretteleggingen av studieprogrammet (timeplan, studieplan, etc.)	3.3	4.1	2.6
Den faglige sammenhengen mellom emnene i studieprogrammet	3.4	4.4	3.0
Tilknytning til yrkeslivet	2.1	2.2	2.4
Jeg får god informasjon om hvordan min kompetanse kan brukes i arbeidslivet	2.2	2.5	2.0
Jeg får god informasjon om hvilke yrker/bransjer som er relevante for meg	2.3	2.5	3.2
Jeg får innføring i hvordan jeg kan formidle min egen kompetanse til potensielle arbeidsgivere	1.7	2.0	1.8
Jeg får mulighet til å møte potensielle arbeidsgivere gjennom karrieredager, bedriftsbesøk, praksis, etc.	2.6	2.7	3.0
Representanter fra arbeidslivet bidrar i undervisningen (f.eks. som gjesteforelesere/kursholdere)	2.1	1.8	1.8
Det er muligheter for å jobbe med prosjekter/oppgaver i samarbeid med arbeidslivet	1.7	1.7	1.2
Inspirasjon	3.4	4.0	3.9
Studieprogrammet er stimulerende	3.4	4.2	4.1
Studieprogrammet er faglig utfordrende	3.9	4.4	4.2
Studieprogrammet bidrar til din motivasjon for studieinnsats	2.9	3.5	3.5

Figur 5. Detaljerte resultater fra Studiebarometeret

Tabell 3. Søkerer til programmene i samfunnsfag, UiB

Studieprogramnavn	2016				2017				2018				2019			
	Søkere	Tilbud	Akseptert	Møtt	Søkere	Tilbud	Akseptert	Møtt	Søkere	Tilbud	Akseptert	Møtt	Søkere	Tilbud	Akseptert	Møtt
Bachelorprogram i administrasjon og organisasjonsvitenskap	767	190	110	100	1084	255	145	120	1304	260	125	100	1257	265	140	120
Bachelorprogram i europastudier	296	40	20	15	384	50	35	30	398	65	40	35	430	80	40	40
Bachelorprogram i film- og TV-produksjon	880	65	30	25												
Bachelorprogram i geografi	300	65	40	35	365	55	35	30	400	80	45	40	442	90	65	55
Bachelorprogram i informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT)	389	40	30	30	491	50	35	30	621	50	30	25	624	50	30	25
Bachelorprogram i informasjonsvitenskap	838	165	120	110	809	165	125	115	1092	215	155	135	1111	220	165	150
Bachelorprogram i journalistikk					1129	55	30	25	1067	60	30	25	1207	60	30	25
Bachelorprogram i journalistikk	1133	60	25	25												
Bachelorprogram i kognitiv vitenskap	556	60	30	30	646	75	55	50	795	60	35	30	828	65	40	40
Bachelorprogram i medie- og interaksjonsdesign					596	60	40	35	606	65	40	35	652	65	45	40
Bachelorprogram i medier og kommunikasjon													922	130	70	60
Bachelorprogram i medievitenskap	485	100	65	60	528	95	65	60	625	120	70	60				
Bachelorprogram i nye medier	386	60	40	35												
Bachelorprogram i politisk økonomi	602	65	40	35	599	60	35	30	642	55	25	20	450	45	20	20
Bachelorprogram i samfunnsøkonomi	1746	225	150	130	1877	270	165	145	1637	235	150	125	1482	265	160	130

Bachelorprogram i sammenliknende politikk	941	260	185	175	903	265	210	195	970	270	185	165	992	300	220	195
Bachelorprogram i sosialantropologi	990	195	120	100	908	190	115	100	1071	230	130	110	1159	240	135	120
Bachelorprogram i sosiologi	1321	250	155	145	1257	250	160	140	1581	265	165	150	1698	275	165	150
Bachelorprogram i TV-produksjon					907	55	30	30	883	55	30	25	898	55	35	35
Sum	11630	1840	1160	1040	12483	1950	1280	1135	13692	2070	1255	1080	14152	2200	1360	1205

Kilde:

https://dbh.nsd.uib.no/statistikk/rapport.action?visningId=134&visKode=false&admdebug=false&columns=arstall&index=3&formel=309!8!303!8!306!8!307&hier=studkode!9!instkode!9!progkode&sti=Samfunnsvitenskap!9!Universitetet%20i%20Bergen¶m=arstall%3D2019!8!2018!8!2017!8!2016!9!dep_id%3D1!9!nivakode%3DB3!8!B4!9!studkode%3DSAMVIT!9!instkode%3D1120